TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. spalio 16 d.*

Byloje C-136/07

dėl 2007 m. kovo 7 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama H. Støvlbæk ir R. Vidal Puig, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Ispanijos Karalystę, atstovaujamą M. Muñoz Pérez, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

* Proceso kalba: ispanų.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai J.-C. Bonichot, K. Schiemann (pranešėjas), P. Kūris ir L. Bay Larsen,

generalinis advokatas Y. Bot,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad tiek, kiek susiję su skrydžių vadovo profesija, nepriėmusi 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvą 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16) ir

1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvą 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildančią Direktyvą 89/48/EEB (OL L 209, p. 25), įgyvendinančių įstatymų ir kitų teisės aktų, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

Direktyva 89/48

2 Direktyvos 89/48 1 straipsnyje nurodyta:

„Šioje direktyvoje taikomi šie sąvokų apibrėžimai:

a) diplomas – tai bet kuris diplomas, pažymėjimas ar kitas oficialias kvalifikacijas įrodantis dokumentas arba tokių diplomų, pažymėjimų ar kitų įrodančių dokumentų rinkinys:

— išduotas valstybės narės kompetentingos institucijos, paskirtos pagal jos pačios įstatymus ir kitus teisės aktus,

— patvirtinantis, kad jį turintis asmuo yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus po vidurinės mokyklos arba lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, o jei reikia, kad, be kursų, baigtų po vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą, ir

— patvirtinantis, kad jį turintis asmuo turi profesinę kvalifikaciją, reikalingą norint pradėti dirbti arba toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją toje valstybėje narėje,

jeigu tuo diplomu, pažymėjimu ar kitu oficialią kvalifikaciją įrodančiu dokumentu patvirtintas mokymas ir išsilavinimas buvo įgytas iš esmės Bendrijoje arba jį turintis asmuo turi valstybės narės, pripažinusios trečiosios šalies diplomą, pažymėjimą ar kitą oficialią kvalifikaciją įrodantį dokumentą, patvirtinimą apie trejų metų profesinę patirtį.

<…>

c) reglamentuojama profesija – tai reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją;

d) reglamentuojama profesinė veikla – tai profesinė veikla, kai tokios veiklos pradėjimas ar vykdymas arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo diplomo turėjimo. <…>

<…>“

3 Šios direktyvos 2 straipsnyje nurodyta:

„Ši direktyva yra taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kaip savarankiškai dirbantis asmuo arba samdomas darbuotojas priimančiojoje valstybėje narėje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją.

Ši direktyva netaikoma profesijoms, kurioms yra skirta atskira direktyva, nustatanti valstybių narių abipusio diplomų pripažinimo tvarką.“

4 Šios direktyvos 3 straipsnio a punkte numatyta:

„Tais atvejais, kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams:

a) jei pareiškėjas turi diplomą, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomas buvo išduotas valstybėje narėje, <…>“

5 Pagal Direktyvos 89/48 4 straipsnio 1 dalį:

„Nepaisant 3 straipsnio, priimančioji valstybė narė taip pat gali reikalauti, kad pareiškėjas:

<…>

b) baigtų ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą:

— jei mokymo ir lavinimo, kurį jis yra įgijęs, kaip nustatyta 3 straipsnio a ir b punktuose, dalykai gerokai skiriasi nuo tų dalykų, kurie nurodyti diplome, kurio reikalaujama priimančiojoje valstybėje narėje, <…>

<…>“

Direktyva 92/51

6 Direktyvos 92/51 1 straipsnio a punkte sąvoka „diplomas“ apibrėžta taip:

„<…> tai bet kuris mokymo ir lavinimo dokumentas arba bet kuris tokių dokumentų rinkinys:

— kurį išdavė valstybės narės kompetentinga institucija, paskirta pagal tos valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus,

— patvirtinantis, kad jo turėtojas sėkmingai baigė:

i) ne trumpesnius kaip vienerių metų ar lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus po vidurinės mokyklos, išskyrus tuos, kurie nurodyti Direktyvos 89/48/EEB 1 straipsnio a punkto antroje įtraukoje, į kuriuos stojant, be kitų sąlygų, paprastai yra reikalaujama būti sėkmingai baigus vidurinio mokslo kursą, kurį baigti reikalaujama stojant į universitetą ar aukštojo mokslo įstaigą, taip pat turėti profesinį išsilavinimą, kurio gali būti pareikalauta kartu su tokiais kursais baigus vidurinę mokyklą;

ii) arba vieną iš C priede nurodytų mokymo ir lavinimo kursų;

bei

— patvirtinantis, kad jo turėtojas turi profesines kvalifikacijas, reikalingas norint pradėti dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar dirbti pagal ją toje valstybėje narėje,

jeigu didesnė mokymo ir lavinimo, patvirtinamo tokiu dokumentu, dalis buvo įgyta Bendrijoje arba ne Bendrijoje esančiose mokslo įstaigose, kuriose mokymas ir lavinimas vyksta pagal valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus, arba jo turėtojas turi trejų metų profesinę patirtį, patvirtintą valstybės narės, kuri pripažino trečiosios šalies dokumentą, įrodantį mokymą ir lavinimą.

<…>“

7 Direktyvos 92/51 1 straipsnio e ir f punktuose pateiktos šios sąvokos:

„e) reglamentuojama profesija: reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją;

f) reglamentuojama profesinė veikla: profesinė veikla, kai ėmimasis tokios veiklos ar vertimasis ja arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal įstatymus ir

kitus teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo mokymą ir lavinimą įrodančio dokumento ar kompetenciją patvirtinančio dokumento turėjimo. <…>“

8 Direktyvos 92/51 2 straipsnio antrojoje pastraipoje nurodyta, kad ji netaikoma profesijoms, kurioms yra skirta atskira direktyva, nustatanti valstybių narių abipusio diplomų pripažinimo tvarką.

9 Pagal minėtos direktyvos 3 straipsnį:

„Nepažeidžiant Direktyvos 89/48/EEB, tais atvejais, kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą tokia prasme, kaip vartojama šioje direktyvoje ar Direktyvoje 89/48/EEB, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacijos nėra pakankamos, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams:

a) jei pareiškėjas turi diplomą, nurodytą šioje direktyvoje ar Direktyvoje 89/48/EEB, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomas buvo išduotas valstybėje narėje

<…>“

10 Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nepaisant 3 straipsnio, priimančioji valstybė narė taip pat gali pareikalauti, kad pareiškėjas:

<…>

b) išlauktų ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą, jeigu:

— teoriniai ir (arba) praktiniai dalykai, įtraukti į mokymą ir lavinimą, kurį jis įgijo, kaip nustatyta 3 straipsnio pirmosios pastraipos a ir b punktuose, iš esmės skiriasi nuo tų dalykų, kurie nurodyti diplome, kaip apibrėžta šioje direktyvoje ar Direktyvoje 89/48/EEB, kurio reikalaujama priimančiojoje valstybėje narėje

<…>“

Direktyva 2006/23

11 2006 m. gegužės 17 d. įsigaliojo 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/23/EB dėl Bendrijos skrydžių vadovo licencijos (OL L 114, p. 22), kurios tikslas – išplėsti saugos standartus ir pagerinti Bendrijos skydžių valdymo sistemos veikimą išduodant Bendrijos skrydžių vadovo licenciją.

Nacionalinės teisės aktai

12 Direktyvos 89/48 ir 92/51 į Ispanijos teisės sistemą buvo perkeltos atitinkamai 1991 m. spalio 25 d. Karaliaus dekretu 1665/1991 (BOE, Nr. 280, 1991 m. lapkričio 22 d., p. 37916) ir 1995 m. rugpjūčio 4 d. Karaliaus dekretu 1396/1995 (BOE, Nr. 197, 1995 m. rugpjūčio 18 d., p. 25657). Skrydžių vadovo profesija į šių Karaliaus dekretų prieduose numatytus reglamentuojamų profesijų sąrašus nebuvo įtraukta.

13 Vertimąsi šia profesija Ispanijoje konkrečiai reglamentuoja 1998 m. sausio 9 d. Karaliaus dekretas 3/1998 dėl civilinę profesinę kvalifikaciją patvirtinančio dokumento ir skrydžių vadovo licencijos (BOE, Nr. 17, 1998 m. sausio 20 d., p. 1968).

14 Pagal Karaliaus dekreto 3/1998 1 straipsnį:

„Norint dirbti civilinių orlaivių skrydžių vadovu, reikia turėti civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą ir atitinkamą licenciją bei leidimą, remiantis šiame Karaliaus dekrete numatytomis sąlygomis.“

15 Minėto Karaliaus dekreto 2 straipsnyje nurodyta:

„Šiame Karaliaus dekrete civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas – tai Generalinio civilinės aviacijos direktorato išduotas dokumentas, patvirtinantis, kad jį turintis asmuo sėkmingai baigė pagrindinį civilinės aviacijos skrydžių vadovo mokymą.

Licencija – tai Generalinio civilinės aviacijos direktorato išduotas dokumentas, patvirtinantis, kad civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą turintis asmuo gali vykdyti su šia profesija susijusias pareigas, kurioms atlikti jis turi kvalifikaciją. Priede esančiame dokumente nurodyta, kokia turi būti licenciją turinčio asmens kvalifikacija, kokie galimi apribojimai ir pareigoms vykdyti būtino fizinio ir psichinio tinkamumo pažymėjimas.

Kvalifikacija – tai Generalinio civilinės aviacijos direktorato išduotas ir prie licencijos pridėtas dokumentas, kuriame nustatytos su tam tikrų skrydžių vadovo pareigų vykdymu susijusios aplinkybės, sąlygos ir tam tikrais atvejais apribojimai.“

16 To paties Karaliaus dekreto 3 straipsnyje nustatytos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinančio dokumento įgijimo sąlygos:

„1. Civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas suteikiamas baigus pagrindinį skrydžių vadovo mokymą, kuris vykdomas pagal oficialias programas, apimančias teorines ir praktines oro teisės žinias bei žinias apie skrydžių taisykles, skrydžių valdymo įrangą, bendrąsias žinias apie oro navigaciją, žmogiškuosius veiksnius, meteorologiją, navigaciją ir veiklos procedūras.

2. Norėdami tęsti pagrindinį mokymą, kandidatai turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) reikalaujamas studijų lygis: turi turėti oficialų universitetinio išsilavinimo pirmosios ar antrosios pakopos diplomą arba būti baigę visas aukštojo mokslo universitetines pirmosios pakopos studijas;

b) laisvai kalbėti ir rašyti ispanų ir anglų kalbomis, o kalbant neturi kilti sunkumų, galinčių pakenkti bendravimui radijo telefonijos ryšiu;

c) gauti atitinkamą psichinio, fizinio ir psichologinio tinkamumo pažymėjimą.“

17 Pagal Karaliaus dekreto 3/1998 4 straipsnį, kuriame nustatytos skrydžių vadovo licencijos suteikimo sąlygos:

„Skrydžių vadovo licencija išduodama kandidatams, kurie:

a) yra ne jaunesni kaip 21 metų;

b) turi civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą;

c) baigė teorinį ir praktinį mokymą, kurio reikalaujama norint gauti vieną iš šio Karaliaus dekreto 7 straipsnyje minėtų kvalifikacijų;

d) patenkinamai ir šiam tikslui paskirtam kvalifikuotam skrydžių vadovui prižiūrint atliko trijų mėnesių praktiką, apimančią realų vadovavimą skrydžiams. Šio straipsnio c punkte nustatytas reikalavimas gali būti įgyvendintas per šiame punkte nurodytą laikotarpį;

e) turi galiojantį fizinio ir psichologinio tinkamumo pažymėjimą, kuris periodiškai pratesiamas.“

18 Minėto Karaliaus dekreto 7 straipsnyje, išvardijančiame kvalifikacijas, į kurias teikiama nuoroda šio dekreto 4 straipsnio c punkte, nurodyta:

„Numatytos šios kvalifikacijos:

a) aerodromo valdymas;

b) prieigos valdymas;

c) prieigos radiolokacinis valdymas;

d) erdvės valdymas;

e) erdvės radiolokacinis valdymas.“

19 Šio Karaliaus dekreto 6 straipsnyje įtvirtinta:

„Skrydžių vadovo licenciją turintis asmuo turi teisę versdamasis profesija vykdyti visas pareigas, susijusias su vadovavimu skrydžiams, kurioms atlikti jis turi kvalifikaciją.

Tačiau Generalinis civilinės aviacijos direktoratas gali pavestas pareigas apriboti dėl priežasčių, susijusių su fiziniu ir psichologiniu tinkamumu arba techninio ir operatyvinio pobūdžio aplinkybėmis, darančiomis poveikį aviacijos saugai.“

Ikiteisminė procedūra

20 2000 m. lapkričio 8 d. Komisija Ispanijos Karalystei išsiuntė oficialų pranešimą, kuriame nurodė, kad Karaliaus dekrete 3/1998 įtvirtintos sąlygos pradėti ar toliau dirbti pagal skrydžių vadovo profesiją neatitinka Direktyvų 89/48 ir 92/51.

21 Kadangi 2001 m. vasario 8 d. Ispanijos Karalystės atsakymas Komisijos netenkino, 2001 m. liepos 26 d. ji išsiuntė pagrįstą nuomonę, nurodydama šiai valstybei narei imtis šias direktyvas įgyvendinančių priemonių.

22 Nusprendusi, jog Ispanijos Karalystė nesiėmė įsipareigojimų pagal minėtas direktyvas įvykdyti būtinas priemones, 2003 m. vasario 11 d. Komisija pareiškė pirmąjį ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

23 2004 m. spalio 14 d. Sprendimu *Komisija prieš Ispaniją* (C-55/03) Teisingumo Teismas atmetė šį ieškinį kaip nepriimtiną, motyvuodamas tuo, kad Komisija ieškinyje neaiškiai ir nelogiškai suformulavo kaltinimus bei nustatė ginčo dalyką, ir tai Teisingumo Teismui sudarė kliūčių priimti naudingą sprendimą dėl ieškinio.

24 Po minėto sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* paskelbimo Komisijai ir Ispanijos Karalystei pasikeitus keliais laiškais, tarp kurių buvo ir 2005 m. kovo 21 d. papildomas oficialus įspėjimas, tų pačių metų gegužės 23 d. Ispanijos Karalystės atsakymas, 2005 m. gruodžio 19 d. antrasis papildomas oficialus įspėjimas ir 2006 m. vasario 20 d. pastarosios atsakymas, 2006 m. liepos 4 d. Komisija išsiuntė papildomą pagrįstą nuomonę, nurodydama šiai valstybei narei per du mėnesius nuo jos gavimo imtis Direktyvas 89/48 ir 92/51 įgyvendinančių priemonių.

25 Kadangi Ispanijos Karalystės atsakymas į papildomą pagrįstą nuomonę Komisijos neįtikino, ji pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Šalių argumentai

26 Komisija teigia, kad buvo pažeista ir Direktyva 89/48, ir Direktyva 92/51, atsižvelgiant į tai, kad vienoje valstybėje narėje gautam diplomui, kurį prašoma pripažinti Ispanijoje, gali būti taikoma tiek viena, tiek kita direktyva.

27 Komisija pripažįsta, kad skrydžių vadovo profesija Ispanijoje neįrašyta į reglamentuojamų profesijų sąrašus, esančius Karaliaus dekretų 1665/1991 ir 1396/1995 prieduose. Tačiau akivaizdu, kad ši profesija yra „reglamentuojama profesija“ Direktyvų 89/48 ir 92/51 prasme, nes visi dokumentai, kurių reikalaujama norint dirbti pagal šią profesiją Ispanijoje, yra „diplomai“ abiejų šių direktyvų prasme. Todėl, Komisijos nuomone, šiai profesijai neteisingai netaikomas minėtuose Karaliaus dekretuose numatytas kitose valstybėse narėse įgytų diplomų bei profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo mechanizmas.

28 Komisijos tvirtinimu, tai, kad Direktyvą 2006/23 galima laikyti „atskira direktyva“ Direktyvų 89/48 ir 92/51 2 straipsnio prasme, šio ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo atžvilgiu neturi reikšmės. Kadangi pagal Direktyvos 2006/23 20 straipsnio pirmąją pastraipą ji turi būti perkelta iki 2008 m. gegužės 17 d., valstybės narės iki šios dienos kitų valstybių narių išduotus diplomus turi pripažinti pagal Direktyvų 89/48 ir 92/51 nuostatas.

29 Ispanijos Karalystė atsako, kad pastarosios direktyvos netaikytinos skrydžių vadovo profesijai, nes Ispanijoje nėra „diplomo“ šių direktyvų prasme, kuris, kaip toks, suteiktų teisę dirbti pagal šią profesiją. Dirbti pagal ją galima tik gavus visus nurodytus dokumentus.

30 Kalbėdama apie Direktyvą 2006/23 Ispanijos Karalystė teigia, kad šios atskiros direktyvos priėmimas parodo, jog anksčiau Bendrijos teisė nenumatė tinkamų skrydžių vadovų laisvą judėjimą užtikrinančių priemonių ir neįpareigojo valstybių narių pripažinti profesinę kvalifikaciją šioje srityje patvirtinančių dokumentų. Todėl reikalavimų, kurias pastarosios kelia norint vykdyti skrydžių vadovo veiklą, negalėjo pripažinti visos valstybės narės pagal Direktyvas 89/48 ir 92/51.

31 Be to, minėta valstybė narė teigia, kad norint realiai vykdyti skrydžių vadovo veiklą Ispanijoje, be kitų sąlygų, reikalaujama gauti vietinę kvalifikaciją, susijusią su konkrečiu sektoriumi, kuriame ši veikla bus vykdoma (aerodromo, erdvės valdymas ir kt.). Taigi net asmenys, Ispanijoje baigę skrydžių vadovo veiklą atitinkantį profesinį mokymą, negalės jos vykdyti bet kuriame sektoriuje nacionalinėje teritorijoje ir turės gauti šią vietinę kvalifikaciją. Dėl šios specialios kvalifikacijos *a fortiori* neįmanoma leisti kitoje valstybėje narėje mokymą baigusiam asmeniui vykdyti šios veiklos Ispanijoje.

32 Dėl pastarojo argumento Komisija tvirtina, kad tam tikrų kvalifikacijų „vietinis“ arba „specifinis“ pobūdis nereiškia, kad nagrinėjamą profesiją reikia laikyti nereglamentuojama ir todėl jai neturi būti taikomos Direktyvos 89/48 ir 92/51. Komisijos nuomone, priimančioji valstybė narė prieš suteikdama tokią kvalifikaciją gali reikalauti, kad asmuo, turintis kitoje valstybėje narėje išduotą diplomą, baigtų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą pagal šių direktyvų nuostatas.

Teisingumo Teismo vertinimas

33 Dėl Ispanijos Karalystės argumento, kad skrydžių vadovo profesija nepatenka į Direktyvų 89/48 ir 92/51 taikymo sritį, nes tai nėra „reglamentuojama profesija“ atsižvelgiant į tai, kad nėra „diplomo“ šių direktyvų prasme, kuris suteiktų teisę vykdyti šią veiklą, reikia pripažinti, kad reglamentuojamos profesijos sąvoka minėtų direktyvų prasme priklauso Bendrijos teisei ir kad iš Direktyvos 89/48 1 straipsnio c ir d punktų bei Direktyvos 92/51 1 straipsnio e ir f punktų matyti, jog profesija laikytina reglamentuojama, kai nagrinėjamos profesinės veiklos pradžią ar tolesnį vykdymą reglamentuoja įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, įtvirtinančios sistemą, kurioje

aiškiai nustatyta, kad šią profesinę veiklą gali vykdyti tik asmenys, atitinkantys tam tikrus reikalavimus, ir draudžiama pradėti ją vykdyti jų neatitinkantiems asmenims (šiuo klausimu žr. 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Morgenbesser*, C-313/01, Rink. p. I-13467, 49 punktą).

34 Šioje byloje iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos matyti, kad darbą pagal skrydžių vadovo profesiją Ispanijoje konkrečiai reglamentuoja Karaliaus dekretas 3/1998 ir kad ja verstis gali tik tam tikrus Generalinio civilinės aviacijos direktorato išduotus dokumentus turintys asmenys.

35 Norint dirbti pagal šią profesiją minėtas Karaliaus dekretas visų pirma reikalauja turėti civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, liudijantį, kad jį turintis asmuo sėkmingai baigė pagrindinį mokymą ir kad jis ne tik atitinka kitus reikalavimus, bet ir turi oficialų universitetinio išsilavinimo pirmosios ar antrosios pakopos diplomą arba baigė visas aukštojo mokslo universitetines pirmosios pakopos studijas Ispanijoje.

36 Be to, pagal Karaliaus dekretą 3/1998 norint pradėti dirbti pagal skrydžių vadovo profesiją Ispanijoje reikia gauti skrydžių vadovo licenciją, liudijančią, kad asmuo, turintis civilinės aviacijos skrydžių vadovo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, gali vykdyti su šia profesija susijusias pareigas, kurioms atlikti jis turi kvalifikaciją. Be to, norint gauti šią licenciją reikia atlikti trijų mėnesių praktiką, apimančią realų vadovavimą skrydžiams.

37 Galiausiai minėtame Karaliaus dekrete numatyta, kad būtina gauti „kvalifikaciją“, suteikiančią teisę vykdyti konkrečias pareigas. Tai yra prie licencijos pridėtas dokumentas, kuriame nustatytos su tam tikrų skrydžių vadovo pareigų vykdymu susijusios aplinkybės, sąlygos ir tam tikrais atvejais apribojimai. Ši kvalifikacija gali būti

susijusi su aerodromo, prieigos, prieigos radiolokaciniu, erdvės ir erdvės radiolokaciniu valdymu bei gali būti suteikta baigus teorinį ir praktinį mokymą.

38 Iš to matyti, kad skrydžių vadovo veiklos vykdymą Ispanijoje iš tiesų reglamentuoja teisės aktų nuostatos, įtvirtinančios sistemą, kurioje aiškiai nustatyta, kad šią profesinę veiklą gali vykdyti tik asmenys, atitinkantys tam tikrus reikalavimus, ir draudžiama pradėti ją vykdyti jų neatitinkantiems asmenims.

39 Todėl skrydžių vadovo profesija Ispanijoje turi būti laikoma reglamentuojama profesija Direktyvų 89/48 ir 92/51 prasme ir todėl ji patenka į jų taikymo sritį.

40 Šios išvados negali paneigti tai, kad Ispanijoje nėra mokymo programos, kurią baigus būtų išduodamas vienas diplomas, suteikiantis teisę dirbti pagal nagrinėjamą profesiją.

41 Iš tiesų iš Direktyvų 89/48 ir 92/51 1 straipsnio aišku, kad diplomo sąvoka apima „bet kuriuos“ diplomus, pažymėjimus ar kitus oficialias kvalifikacijas įrodančius dokumentus.

42 Be to, aplinkybė, kad „diplomas“ nėra išduodamas kaip vienas dokumentas, bet jį sudaro bet kurie kvalifikacijas įrodantys dokumentai, pažymėjimai ar kiti dokumentai, neturi reikšmės su sąlyga, jog esminė šio diplomo, kad ir kokia būtų jo forma, funkcija – konstatuoti, kad suinteresuotasis asmuo sėkmingai baigė nustatytą studijų pakopą ir gavo profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, reikalaujamą norint pradėti arba toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją atitinkamoje valstybėje narėje (šia prasme dėl mokymo baigimo egzamino išlaikymo patvirtinimo priskyrimo „diplomui“

Direktyvos 89/48 prasme žr. 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Burbaud*, C-285/01, Rink. p. I-8219, 52 punktą).

43 Kadangi norint pradėti dirbti pagal skrydžių vadovo profesiją Ispanijoje reikia turėti „diplomą“ Direktyvos 89/48 prasme, iš jos 3 straipsnio matyti, kad kompetentinga šios valstybės narės valdžios institucija, remdamasi tuo, kad kvalifikacijos nepakanka, negali kitos valstybės narės piliečiui neleisti pradėti arba toliau dirbti pagal šią profesiją tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir saviems piliečiams, jei tenkinamos šiame 3 straipsnyje išvardytos sąlygos.

44 Kadangi pagal vieną šių sąlygų reikia turėti Direktyvoje 89/48 apibrėžtą diplomą, suinteresuotieji asmenys turi būti po vidurinės mokyklos sėkmingai baigę ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus.

45 Be to, atsižvelgiant į tai, kad norint pradėti dirbti pagal skrydžių vadovo profesiją Ispanijoje reikia turėti Direktyvoje 89/48 apibrėžtą diplomą, remiantis Direktyvos 92/51 3 straipsniu galima daryti išvadą, kad šios valstybės kompetentinga valdžios institucija, remdamasi tuo, kad kvalifikacijos nepakanka, negali kitos valstybės narės piliečiui neleisti pradėti arba toliau dirbti pagal šią profesiją tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir saviems piliečiams, jei tenkinamos šiame straipsnyje išvardytos sąlygos.

46 Pagal vieną šių sąlygų reikia turėti diplomą Direktyvos 92/51 prasme. Šioje direktyvoje diplomas apibrėžiamas plačiau nei Direktyvoje 89/48, o konkrečiai kalbant, nereikalaujama, kad suinteresuotieji asmenys po vidurinės mokyklos sėkmingai būtų baigę ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus.

47 Taigi valstybės narės turi numatyti diplomų, patenkančių tiek į Direktyvos 89/48, tiek į Direktyvos 92/51 apibrėžimą, pripažinimą. Tačiau Ispanijos teisės aktai tokio pripažinimo nenumato.

48 Ispanijos Karalystės argumentui, neigiančiam šią pareigą pripažinti pagal minėtas direktyvas, remiantis tuo, kad šioje srityje priimta atskira direktyva, t. y. Direktyva 2006/23, negalima pritarti.

49 Iš tiesų Direktyva 2006/23 priimta remiantis EB sutarties trečios dalies V antraštinės dalies, susijusios su bendra transporto politika, EB 80 straipsnio 2 dalimi ir, kaip nurodyta jos pirmoje konstatuojamojoje dalyje, įgyvendinant „Bendro Europos dangaus teisės aktus“. Kaip nurodyta šios direktyvos aštuntoje konstatuojamojoje dalyje, siekiant užtikrinti aukštesnį apsaugos lygį, ja norima „suderinti skrydžių vadovams taikomus reikalavimus dėl kvalifikacijų, kompetencijų ir teisės dirbti skrydžių vadovu“. Taigi tos pačios direktyvos 1 straipsnyje įtvirtinta, kad jos „tikslas – išplėsti saugos standartus ir pagerinti Bendrijos skydžių valdymo sistemos veikimą išduodant Bendrijos skrydžių vadovo licenciją“. Pagal šios direktyvos 4 straipsnį skrydžių valdymo paslaugas gali teikti tik pagal šią direktyvą licencijuoti skrydžių vadovai. Šios licencijos gavimo sąlygos apibrėžtos Direktyvos 2006/23 5 straipsnyje, o jos 15 straipsnis reglamentuoja abipusį skrydžių vadovo licencijų pripažinimą.

50 Todėl reikia pripažinti, kad esminis Direktyvos 2006/23 tikslas – nustatyti Bendrijos normas dėl skrydžių vadovų licencijų gavimo ir išlaikymo, o tai leidžia šią direktyvą laikyti „atskira direktyva“ Direktyvų 89/48 ir 92/51 2 straipsnio prasme. Tačiau kadangi Direktyvos 2006/23 perkėlimo terminas pagal jos 20 straipsnio pirmąją pastraipą buvo

nustatytas 2008 m. gegužės 17 d., iš principo iki šios datos valstybė narė turėjo pripažinti kitoje valstybėje narėje įgytus diplomus ir profesines studijas, suteikiančias teisę pradėti dirbti skrydžių vadovu, pagal Direktyvose 89/48 ir 92/51 numatytas sąlygas.

51 Todėl Ispanijos Karalystės nurodytas argumentas, pateiktas remiantis Direktyva 2006/23, turi būti atmestas.

52 Galiausiai reikia išnagrinėti šios valstybės narės pateiktą argumentą, susijusį su „kvalifikacija“, kuri pagal Karaliaus dekreto 3/1998 2 straipsnį yra Generalinio civilinės aviacijos direktorato išduotas ir prie licencijos pridėtas dokumentas, kur nustatytos su tam tikrų skrydžių vadovo pareigų vykdymu susijusios aplinkybės, sąlygos ir tam tikrais atvejais apribojimai, taikomi tam tikroms specifinėms sritims, kaip antai aerodromo, prieigos, prieigos radiolokacinis, erdvės ir erdvės radiolokacinis valdymas. Kadangi tokia kvalifikacija yra specifinio ar vietinio pobūdžio, ji, kaip tokia, gali sudaryti kliūtis Ispanijoje pripažinti kitoje valstybėje narėje gautą kvalifikaciją.

53 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad Direktyvose 89/48 ir 92/51 įtvirtinta ne automatiško pripažinimo sistema. Iš tikrųjų, net jei šiose direktyvose pripažįstama teisė pradėti dirbti pagal reglamentuojamas profesijas, jos pagal 4 straipsnio b punktą leidžia priimančiajai valstybei narei reikalauti, kad pareiškėjas, kitos valstybės narės pilietis, baigtų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą, visų pirma, jei mokymo ir lavinimo, kurį jis yra įgijęs, dalykai gerokai skiriasi nuo dalykų, nurodytų diplome, kurio reikalaujama priimančiojoje valstybėje narėje, arba jei pastarojoje valstybėje narėje reglamentuojama profesija apima vieną ar keletą reglamentuojamų profesinės veiklos rūšių, kurios valstybėje narėje, iš kur pareiškėjas yra kilęs ar atvykęs, nepriklauso reglamentuojamai profesijai, ir šis abiejų valstybių narių profesinės veiklos skirtumas pasireiškia kitokiu specifiniu mokymusi (dėl Direktyvos 89/48 žr. 2008 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-39/07, Rink. p. I-3435, 39 punktą).

54 Direktyvomis 89/48 ir 92/51 nustatyta abipusio diplomų ir profesinės kvalifikacijos pripažinimo sistema nereiškia, kad kitose valstybėse narėse išduoti diplomai patvirtina analogišką ar panašų mokymą kaip priimančioje valstybėje narėje. Iš tiesų, remiantis šiomis direktyvomis nustatyta sistema, diplomas yra pripažįstamas atsižvelgiant ne į paties mokymo, kurį jis patvirtina, vertę, o į tai, kad jis valstybėje narėje, kurioje yra išduotas ar pripažintas, leidžia pradėti dirbti pagal reglamentuojamą profesiją. Kilmės valstybėje narėje įgyto mokymo trukmės ar turinio skirtumų, palyginti su mokymu priimančiojoje valstybėje narėje, nepakanka pateisinti atsisakymą pripažinti atitinkamą profesinę kvalifikaciją. Jeigu šie skirtumai yra esminiai, jais galima pateisinti nebent priimančiosios valstybės narės reikalavimą pareiškėjui įvykdyti vieną ar kitą minėtos direktyvos 4 straipsnyje numatytą kompensavimo priemonę (šia prasme dėl Direktyvos 89/48 žr. 2006 m. sausio 19 d. Sprendimo *Colegio*, C-330/03, Rink. p. I-801, 19 punktą).

55 Iš to matyti, kad specifinis ar vietinis tam tikros kvalifikacijos pobūdis, kurios pagal Karaliaus dekreto 3/1998 2 straipsnį reikalaujama iš asmens, norinčio dirbti skrydžių vadovu Ispanijoje, nėra kliūtis palyginti, pirma, kompetenciją, patvirtintą kitoje nei Ispanijos Karalystė valstybėje narėje gautais diplomais ar profesiniu mokymu, siekiant dirbti pagal tą pačią profesiją, ir, antra, žinias bei kvalifikaciją, kurių reikalaujama norint pagal ją dirbti pastarojoje valstybėje narėje.

56 Todėl Ispanijos Karalystės nurodytas argumentas yra atmestinas.

57 Atsižvelgiant į pirmiau nurodytus argumentus, reikia pripažinti, kad tiek, kiek susiję su skrydžių vadovo profesija, nepriėmusi Direktyvas 89/48 ir 92/51 įgyvendinančių įstatymų ir kitų teisės aktų, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

58 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Ispanijos Karalystė pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Tiek, kiek susiję su skrydžių vadovo profesija, nepriėmusi 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvą 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos ir 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvą 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildančią Direktyvą 89/48/EEB, įgyvendinančių įstatymų ir kitų teisės aktų, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.**

2. **Priteisti iš Ispanijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.